

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма

«Іноземна мова 10-12 класи»
(основний рівень)

для закладів профільної середньої освіти

Автори: Шаленко О.П., Коваленко О.Я., Трифан М.С., Терентьєва Г.П.,
Арцимеєва Д.В., Рацюк О.І.

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 №1192)

Зміст

1. Передні зауваги	3
1.1. Мета профільної середньої освіти та завдання іноземної мови	3
1.2. Загальна організація комунікативної мовленнєвої діяльності.....	4
2. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) та наскрізні вміння	5
3. Організація мовленнєвої діяльності, загальні та конкретні обов'язкові результати навчання.....	13
3.1. Спосіб спілкування – Сприймання	13
3.2. Спосіб спілкування – Взаємодія	15
3.3. Спосіб спілкування – Продукування.....	19
3.4. Очікувана мовна компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2).....	23
3.5. Соціолінгвістична компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2)	24
4. Загальні характеристики ситуативного спілкування	25
4.1. Тематика ситуативного спілкування	25
4.2. Мовленнєві функції.....	26
4.3. Орієнтовний мовний інвентар – лексика (рівень B2)	27
4.4. Орієнтовний мовний інвентар – граматика (рівень B2)	27
4.4.1. Англійська мова.....	27
4.4.2. Іспанська мова	28
4.4.3. Німецька мова	28
4.4.4. Французька мова.....	29
5. Орієнтовний порядок планування навчання	30
6. Прикінцеві зауваги.....	31
7. Список використаних джерел.....	32

1. Передні зауваги

1.1. Мета профільної середньої освіти та завдання іноземної мови

Модельна навчальна програма «Іноземна мова 10-12 класи» (основний рівень) для закладів профільної середньої освіти, *далі* Програма, відповідає меті профільної середньої освіти та базується на ціннісних орієнтирах, зазначених у Державному стандарті профільної середньої освіти, *далі* Державний стандарт, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851.

Навчання іноземної мови орієнтується на ринок праці на основі поєднання змісту освіти, визначеного Державним стандартом, та професійно-спрямованого підходу до навчання з урахуванням здібностей та потреб здобувачів освіти. Наприкінці 12-го класу здобувачі профільної середньої освіти, які вивчають першу іноземну мову, досягають рівня B2. Його характеризують результати навчальних досягнень у кожному способі спілкування, які узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Council of Europe, 2020, Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, available at www.coe.int/lang-cefr), *далі* CEFR

Загальною метою навчання іноземної мови на основному рівні є підготовка здобувачів освіти до ефективного спілкування в їхньому професійному оточенні. Тому Програма передбачає, що комунікативні мовленнєві уміння розвиватимуться для адекватної мовленнєвої поведінки у реальних ситуаціях професійного життя, які є загальними для різних спеціальностей. Зміст Програми організовано відповідно до способів спілкування та професійних умінь загального характеру, необхідних у різноманітних професійних сферах.

Навчання іноземної мови у профільній школі не розглядається як відокремлений процес, а відбувається на основі навчального та іншомовного досвіду, набутого учнями на попередніх рівнях освіти (початковому та базовому), з урахуванням вікових особливостей, потенційних можливостей та комунікативних потреб здобувачів освіти. Навчання виходить за межі загальної іноземної мови та зосереджує увагу на вміннях ділового спілкування, необхідних у будь-якому бізнес-середовищі, незалежно від галузі чи професії. До загальних комунікативних мовленнєвих умінь додаються такі вміння, як ділове листування, розмови по телефону, проведення презентацій, перемовини та участь у зустрічах. Якщо заклад профільної освіти визначає в освітній програмі більш конкретну спеціалізацію профіля, то у навчанні іноземної мови має з'явитися галузева лексика та термінологія, а також ситуації, притаманні галузі.

Обов'язкові результати навчання іноземної мови передбачають, що здобувач освіти:

1. Сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування.
2. Взаємодіє з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу засобами іноземної мови.

3. Надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.

1.2. Загальна організація комунікативної мовленнєвої діяльності

Зміст навчання у старшій профільній школі забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на основі взаємопов'язаного опанування іноземної мови та культури народу, що нею спілкується. Такий підхід зумовлює формування готовності здобувачів освіти до іншомовної міжкультурної комунікації у межах типових тем і ситуацій спілкування, пропонованих Програмою.

Класифікація комунікативної мовленнєвої діяльності та стратегій CEFR замінює традиційну модель чотирьох умінь (аудіювання, говоріння, читання, письмо), яка все більше виявляється недостатньою для охоплення складної реальності спілкування. Запропонована CEFR модель чотирьох способів спілкування: сприймання, продукування, взаємодія та медіація найближча до використання мови у реальному житті. Адже під час справжнього спілкування, зазвичай, одночасно може бути задіяно декілька способів.

Сприймання, продукування та взаємодія визначають відповідні групи результатів для оцінювання. Загальні та конкретні обов'язкові результати навчання у відповідних розділах Програми індексовані відповідно до Державного стандарту. Стратегії сприймання, продукування та взаємодії, окреслені у Державному стандарті та Програмі, є помічними. Вони вже передбачені у відповідних дескрипторах комунікативних мовленнєвих умінь і окремо не оцінюються.

2. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) та наскрізні вміння

Провідним засобом реалізації цілей старшої профільної школи є компетентнісний підхід до організації навчання на основі ключових компетентностей як очікуваного результату. Ключові компетентності, уміння, цінності та ставлення, а також компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі загалом і зокрема іншомовної освіти визначає Державний стандарт.

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймати інформаційні та художні тексти, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію • висловлювати думки, почуття, погляди усно та письмово • використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах • дотримуватися культури мовлення і норм мовленнєвого етикету, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб • адаптуватися до змінюваних умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання з використанням відповідних комунікативних стратегій • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції, критично оцінювати їх. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • цінування української мови як чинника української національної та громадянської ідентичності • прагнення до ненасильницької комунікації • усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо державну • готовність до міжкультурного діалогу.
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймати інформаційні та художні тексти, розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію • висловлювати думки, почуття, погляди усно та письмово рідною мовою • адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови й відповідних комунікативних стратегій, враховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб.

	<p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> цінування рідної мови як чинника національної та громадянської ідентичності усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо рідну. <p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> чітко висловлюватися в різних ситуаціях: висловлювати власні переконання, думки, пояснювати й розтлумачувати ідеї, інтереси та потреби, обстоювати позицію, заохочувати, обґрунтовувати, дискутувати, дебатувати, переконувати та вести переговори іноземною мовою відповідати комунікаційним вимогам, що виникають у міжкультурних ситуаціях, користуючись не однією, а кількома мовами або спільною мовою визначати багатоманітні форми висловлювання думок і комунікаційні умовності (вербальні та невербальні) під час спілкування в різних соціальних групах та з представниками інших культур долати непорозуміння в спілкуванні іноземною мовою, наприклад, через прохання повторити чи переформулювати, переглянути або спростити незрозумілу фразу діяти як мовний посередник під час міжкультурного обміну, вміти перекладати, тлумачити, пояснювати, тобто допомагати людям зрозуміти та оцінити особливості тих, хто має іншу культурну належність використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов пояснювати роль/значення мовних явищ і системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови використовувати за потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> готовність та впевненість щодо вступу у міжкультурний діалог з тими, хто має іншу культурну належність розуміння важливості опанування іноземних мов для міжкультурного діалогу, особистісного розвитку та професійної самореалізації відкритість до вивчення іноземних мов та готовність ними спілкуватися дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та врахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов.
--	--

<p>Математична компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію • формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку • перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем • прагнення висловлюватися логічно, точно й послідовно.
<p>Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів іноземної мови • формулювати тезу і добирати аргументи для її підтвердження • описувати іноземною мовою природні явища, технології, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини • сприймати, аналізувати та критично оцінювати інформаційні тексти зі сфери природничих наук, техніки і технологій, виокремлювати важливу інформацію • заохочувати і мотивувати членів групи співпрацювати та допомагати один одному заради досягнення спільних цілей <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
<p>Інноваційність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • презентувати іноземною мовою власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення • мобілізувати ресурси включно з нематеріальними і цифровими через комунікацію для провадження інноваційної діяльності, зокрема в професійній сфері • ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема і в ситуаціях неоднозначності та непевності • ініціювати теми для опрацювання та проблеми для розв'язування під час вивчення іноземних мов • напрацьовувати спільні принципи, на яких може ґрунтуватися згода між співрозмовниками, шукати варіанти розв'язання конфліктів, якщо вони виникають. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб • розуміння того, як власні припущення, суб'єктивні судження, сприйняття, переконання та тлумачення пов'язані з конкретною мовою • віра у власну здатність організувати та реалізувати діяльність, необхідну для досягнення певних цілей, і долати перешкоди, що можуть виникнути • впевненість у здатності долати нові виклики.

<p>Екологічна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати потенціал текстів іноземною мовою (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи • використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів • формувати екологічну культуру та сприяти сталому розвитку суспільства • розвивати екологічне мислення під час опрацювання тем, текстів, новин, комунікативних ситуацій, аудіо- та відеоматеріалів іноземною мовою • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування і поширення ідей сталого розвитку суспільства • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки • розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх розв'язання за допомогою іноземної мови.
<p>Інформаційно-комунікаційна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати різні види сприймання текстів іноземною мовою, зокрема художніх текстів, медіатекстів, для пошуку, обробки, аналізу й добору інформації • діяти за алгоритмом у процесі складання плану виконання комунікативних завдань • комунікувати грамотно та безпечно в інформаційному просторі • розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації • розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм • використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж • створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами • застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • задоволення пізнавального інтересу в іншомовному інформаційному середовищі • прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі • готовність дотримуватися засад академічної доброчесності • прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій • прагнення збагачувати власний читацький і мовленнєвий досвід • готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету.
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення • використовувати ефективні прийоми вивчення іноземної мови з урахуванням власного стилю навчання • постійно збагачувати власний словниковий запас через

	<p>використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових</p> <ul style="list-style-type: none"> • проводити самооцінку результатів діяльності, рефлексію • користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її • організувати свій час і навчальний простір • обмінюватися корисними знаннями, досвідом та експертною оцінкою з групою та заохочувати до цього інших. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію • руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення і подолання стереотипів • розуміння ролі читання текстів, зокрема художніх текстів, медіатекстів українських і зарубіжних авторів, для гармонійного розвитку та самовдосконалення • прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід • самомотивація, стійкість та впевненість у досягненні успіхів у вивченні іноземних мов • критичне розуміння власного бачення світу, його когнітивних, емоційних, мотиваційних аспектів та упереджень • усвідомлення власних емоцій, почуттів та мотивації, зокрема в контексті спілкування та співпраці з іншими людьми • розуміння меж власної компетентності.
<p>Громадянські та соціальні компетентності</p>	<p style="text-align: center;">Громадянські компетентності</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аргументовано і грамотно висловлювати засобами іноземної мови власну громадянську позицію, керуючись принципами об'єктивності та справедливості, виявляючи громадянську стійкість та українську національну та громадянську ідентичність • використовувати комунікативні вміння та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу • уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях • критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції в європейському ціннісному контексті • застосовувати здобуті в мовно-літературній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах, зокрема художніх текстах, медіатекстах українських і зарубіжних авторів • шанування української культури, бажання пізнавати культури

	<p>інших народів і критично осмислювати їх надбання</p> <ul style="list-style-type: none"> • збереження суспільно-державних (національних) цінностей України, повага до права кожного народу на свою культуру, шанобливе ставлення до інших культур, якщо їх надбання не завдає шкоди українським національним цінностям та інтересам • відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мов і літератур та здійснення міжкультурної комунікації • утвердження права на власну думку. <p style="text-align: center;">Соціальні компетентності</p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці • дотримуватися засад ненасильницької комунікації • враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби • враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб • застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним і маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров'я • конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості • виявляти в текстах, зокрема художніх текстах, медіатекстах українських і зарубіжних авторів, соціально важливий зміст. • визнавати наявність конфліктів, що виникають у групі, зокрема виявляти емоційні ознаки визрівання конфлікту в самому собі та в інших, а також відповідно реагувати на конфліктні ситуації, використовуючи мирні засоби та діалог. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів іноземної мови • усвідомлення взаємозалежностей • прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів.
<p>Культурна компетентність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати іноземну мову для духовного, культурного та національного самовираження • читати, аналізувати та інтерпретувати тексти іноземною мовою, зокрема художні тексти, медіатексти українських і зарубіжних авторів, сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в текстах • використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду • створювати тексти іноземною мовою з вираженням власних ідей, досвіду та почуттів і використанням відповідних мовних засобів • добирати тексти, зокрема художні тексти, медіатексти, для

	<p>задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб.</p> <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визнання того, що культурне різноманіття та плюралізм думок, світоглядів і практик корисні для суспільства й сприяють збагаченню всіх членів суспільства • визнання того, що кожна людина має право бути «іншою», обирати власні перспективи, погляди, переконання та думки • цікавість, інтерес до відкриття та чутливість до культурної багатоманітності, світогляду, переконань, цінностей та практик, що відрізняються від власних • емоційна налаштованість на взаємодію з людьми, що сприймаються як інакші • готовність шукати або використовувати можливості долучитися, співпрацювати та взаємодіяти на рівних умовах із тими, хто має іншу культурну належність • потреба в читанні художньої літератури іноземною мовою для задоволення і рефлексії над прочитаним • зацікавленість світовими культурними здобутками.
<p>Підприємливість і фінансова грамотність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювати усну, писемну та онлайн-взаємодію іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації • презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів • використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень • описувати іноземною мовою особисті вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив • пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів • обговорювати і планувати доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій • використовувати поширені фінансові документи. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність брати відповідальність за себе та інших осіб • відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку • розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі • усвідомлення важливості опанування іноземної мови для забезпечення добробуту та фінансового успіху • готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів.

Ключові компетентності формуються разом засобами всіх навчальних предметів і є метапредметними. Основою для їх формування є наскрізні вміння, а саме:

- 1) читання з розумінням реалізується через уміння сприймати письмовий текст (див. дескриптори мовленнєвих умінь у Розділі 3.1.)

- 2) висловлення власної думки усно й письмово реалізується через продуктивні мовленнєві активності (*див.* дескриптори мовленнєвих умінь у Розділі 3.3.)
- 3) критичне та системне мислення передбачає опанування здобувачами освіти таких умінь: розуміти та аналізувати зв'язки між ідеями, оцінювати ідеї, аргументи та варіанти
- 4) логічне обґрунтування позиції на додаток до умінь пункту 3) передбачає ще й уміння синтезувати ідеї та інформацію
- 5) творча діяльність, що передбачає креативне мислення, реалізується в уміннях створювати новий зміст із власних ідей або інших джерел та використовувати новостворений зміст для розв'язування проблем та прийняття рішень
- 6) ініціативність реалізується через уміння, описані у попередніх і наступних пунктах
- 7) конструктивне керування емоціями потребує таких умінь: розпізнавати та розуміти емоції, керувати власними емоціями, відчувати емоційний стан інших людей і налагоджувати взаємини
- 8) оцінювання ризиків передбачає вміння розрізняти прийнятні та неприйнятні ризики, зважаючи на істотні чинники (*див.* також пункти 3 та 4)
- 9) прийняття рішень реалізується через уміння, описані в пунктах 3, 4 та 8
- 10) розв'язування проблем потребує конструктивного аналізу ситуацій та визначення проблеми, пошуку потрібної інформації, обґрунтування гіпотези (*див.* також пункти 3, 4 та 8)
- 11) співпраця та спілкування з іншими охоплює такі вміння: брати на себе особисту відповідальність за власний внесок у групове завдання; дослуховуватися до думок інших та конструктивно реагувати на їхню діяльність; керувати розподілом завдань у проєкті; працювати у напрямі рішень, пов'язаних із завданням; використовувати мовні засоби та стиль відповідно до контексту; керувати спілкуванням; брати участь у спілкуванні з належною впевненістю та чіткістю.

Розвиток наскрізних умінь не обмежується окремими завданнями або певними етапами уроку, натомість має наскрізний характер, тож очікується, що вчителі створюватимуть сприятливі умови, віддаючи перевагу особистісно- та діяльнісно-зорієнтованому навчанню та добираючи сучасні технології, методи, прийоми. Вивчення іноземної мови окрім розвитку комунікативних мовленнєвих умінь забезпечує послідовне та поступове набуття учнями наскрізних умінь.

3. Організація мовленнєвої діяльності, загальні та конкретні обов'язкові результати навчання

Мовленнєва діяльність для розвитку комунікативної мовленнєвої компетенції організовується через способи спілкування, у яких здійснюються комунікативні мовленнєві активності, що потребують відповідних мовленнєвих умінь. Загальні та конкретні результати навчання упорядковані за моделлю організації комунікативної мовленнєвої діяльності. Програма є рамковою, а тому проміжні результати за класами визначають учителі, орієнтуючись на конкретні обов'язкові результати.

3.1. Спосіб спілкування – Сприймання

Сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування [ІНО 1]

Сприймання означає отримання та обробку вхідної інформації, тобто відображення вираженого значення та припущення щодо відвертого чи прихованого комунікативного наміру.

Сприймання усної інформації. Під час сприймання на слух користувач мови отримує та обробляє інформацію від однієї/кількох осіб наживо або у записі. Складниками цієї активності є розуміння розмови між іншими людьми, слухання наживо, розуміння оголошень та інструкцій, розуміння аудіоносіїв інформації та записів.

Сприймання письмового тексту (розуміння прочитаного). Під час зорового сприймання користувач мови отримує та обробляє інформацію з друкованих/написаних текстів, створених однією або кількома особами. Вибір способу читання залежить від наміру та жанру тексту. Складниками зорового сприймання є: читання листів/повідомлень, читання для орієнтування, читання для інформації та аргументації, читання інструкцій, читання для дозвілля.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B2)
Сприймає усну інформацію. [ІНО 1.1]	Розуміє розмову між іншими особами, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.1]	Стежить за поширеним висловлюванням і складною аргументацією в дискусії за умови, що тема знайома, а напрям дискусії окреслено чіткими маркерами. [12 ІНО 1.1.1-1]
		Виокремлює складну аргументацію в доповіді/лекції, якщо тема знайома, а мовлення чітке. [12 ІНО 1.1.1-2]
		Відрізняє факти, висловлені під час розмови, від судження доповідача/лектора. [12 ІНО 1.1.1-3]

	Сприймає інформацію наживо. [12 ІНО 1.1.2]	Стежить за основним напрямом лекції, доповіді, звіту та інших форм академічної/професійної презентації, які є змістовно та лінгвістично складними. [12 ІНО 1.1.2-1]
		Розуміє погляди щодо теми, яка входить до кола поточних інтересів або стосується спеціалізованої галузі, за умови нормативного мовлення. [12 ІНО 1.1.2-2]
		Відрізняє основну думку від недоречностей та відступів за умови нормативного мовлення. [12 ІНО 1.1-3]
	Розуміє зміст оголошень та інструкцій, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.3]	Розуміє зміст оголошення та повідомлення на конкретні та абстрактні теми за умови, що мовлення нормативне і відбувається в нормальному темпі. [12 ІНО 1.1.3-1]
		Розуміє детальні інструкції та успішно виконує їх. [12 ІНО 1.1.3-2]
	Розуміє, про що йдеться в аудіозаписах, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.4]	Розпізнає зміст більшості радіопрограм та інших записаних або ефірних аудіоматеріалів за умови, що мовлення нормативне, визначає настрій мовця та емоційне забарвлення висловлювання. [12 ІНО 1.1.4-1]
Сприймає усну інформацію у відеозаписах, телевізійних програмах або фільмах, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.5]	Розуміє зміст більшості телевізійних новин і суспільно-політичних програм, якщо мовлення чітке та нормативне. [12 ІНО 1.1.5-1]	
	Визначає основний зміст більшості фільмів різного типу, інтерв'ю наживо, ток-шоу, вистав за умови, що мовлення нормативне. [12 ІНО 1.1.5-2]	
Сприймає письмовий текст. [ІНО 1.2]	Розуміє прочитану особисту кореспонденцію, навіть якщо вжито не загальноживану лексику. [12 ІНО 1.2.1]	Читає листи, пов'язані зі сферою особистих інтересів, і легко визначає основну думку. [12 ІНО 1.2.1-1]
		Розуміє зміст особистих електронних листів і дописів у соцмережах, навіть якщо вжито слова, які належать до нестандартного стилю. [12 ІНО 1.2.1-2]
	Розуміє письмовий текст, швидко знаходить потрібні деталі (читання для орієнтування). [12 ІНО 1.2.2]	Швидко переглядає довгі та складні тексти, знаходить потрібні деталі. [12 ІНО 1.2.2-1]
Визначає зміст і доречність новин, статей та доповідей на теми, пов'язані з обраним профілем, приймає рішення щодо необхідності їх детального опрацювання. [12 ІНО 1.2.2-2]		

	Сприймає прочитаний текст, розпізнає різні структури в тексті (читання для отримання інформації та аргументації). [12 ІНО 1.2.3]	Розуміє зміст статті, доповіді, пов'язаної із сучасними проблемами, за умови, що автор має чітку позицію і точку зору. [12 ІНО 1.2.3-1]
		Розрізняє відмінні за структурою тексти, наприклад ті, які надають фактичну інформацію, і ті, які ставлять за мету в чомусь переконати читачів. [12 ІНО 1.2.3-2]
		Розпізнає різні структури у дискурсивних текстах: аргументи та контраргументи, причиново-наслідкові зв'язки, пропозиції щодо розв'язання проблем. [12 ІНО 1.2.3-3]
	Читає довгі складні інструкції. [12 ІНО 1.2.4]	Розуміє довгі складні інструкції, пов'язані з обраним профілем, зокрема умови та застереження, якщо є змога повторно прочитати складні місця у тексті. [12 ІНО 1.2.4-1]
	Добирає та читає тексти, пристосовуючи стиль і темп читання до різних текстів. [12 ІНО 1.2.5]	Самостійно добирає для читання різні тексти (наприклад, журнали, романи, історичні книги, біографії, книги з описом подорожей, путівники, тексти пісень, поезій), використовуючи під час читання довідкові джерела. [12 ІНО 1.2.5-1]
		Читає тексти із чітким сюжетом, які написані доступною мовою, якщо не існує обмежень у часі для користування словником. [12 ІНО 1.2.5-2]
Використовує ефективні стратегії сприйняття усної інформації та письмового тексту. [ІНО 1.3]	Використовує різні стратегії з метою досягнення розуміння змісту прослуханого/ прочитаного тексту. [12 ІНО 1.3.1]	Використовує різні засоби зв'язку в тексті, щоб краще зрозуміти аргументацію. [12 ІНО 1.3.1-1]
		Поширює висновки, одержані під час усного/письмового сприймання розділу, абзацу, частини тексту, на зміст тексту в цілому. [12 ІНО 1.3.1-2]
		Ідентифікує значення незнайомих слів із контексту з огляду на теми, що стосуються сфери власних інтересів. [12 ІНО 1.3.1-3]
		Встановлює значення випадкових невідомих слів із контексту та речення в цілому за умови, що тема знайома та обговорювана. [12 ІНО 1.3.1-4]

3.2. Спосіб спілкування – Взаємодія

Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі онлайн засобами іноземної мови [ІНО 2]

До взаємодії залучаються дві або більше сторін, які спільно створюють зміст. Під час міжособистісної взаємодії генерується мовлення, яке виконує

міжособистісні функції та функції співпраці й обміну інформацією. Взаємодія може бути усною, писемною та онлайн.

Усна взаємодія. Усна взаємодія передбачає розуміння співрозмовника; участь у бесіді/розмові, неформальних обговореннях (з друзями), формальних обговореннях (збори, офіційні зустрічі); цілеспрямовану співпрацю (приготування їжі, підготовка заходу тощо); отримання товарів та послуг; обмін інформацією; участь в інтерв'ю як інтерв'юер або респондент; використання телекомунікацій.

Письмова взаємодія. Письмова взаємодія – це інтерактивне спілкування за допомогою письма. Їй притаманні листування та обмін записками, повідомленнями. У письмовій взаємодії мова подібна до усної. До того ж більшість інтерактивних ситуацій допускають деякі помилки або плутанину, але мають певну контекстну підтримку. Зазвичай є можливість використовувати такі стратегії взаємодії, як прохання про роз'яснення або допомогу у формулюванні та залагоджування непорозумінь. Зрештою, вимога створювати ретельно структуровані, правильні тексти є менш пріоритетною.

Онлайн-взаємодія. Онлайнове спілкування завжди здійснюється за допомогою певного пристрою і воно навряд чи коли-небудь буде таким самим, як спілкування віч-на-віч. З'явилися нові властивості групової взаємодії в мережі «Інтернет», які можуть значно відрізнятись від звичної поведінки користувача мови під час усного мовлення або письма. Наприклад, доступ до ресурсів, які спільно використовуються в режимі реального часу. З іншого боку, можуть виникнути непорозуміння, які під час онлайн-взаємодії не помічаються (і не виправляються) одразу, на відміну від того, як це часто трапляється під час спілкування віч-на-віч.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень В2)
Здійснює усну взаємодію [ІНО 2.1]	Бере активну участь у бесіді на загальні теми, чітко пояснює та обстоює власні переконання, наводячи відповідні аргументи. [12 ІНО 2.1.1]	<p>Передає відтінки емоцій і наголошує на особистій значущості подій та досвіду, чітко обстоює та обґрунтовує власні переконання. [12 ІНО 2.1.1-1]</p> <p>Бере активну участь у неформальній розмові на знайомі теми, коментує, чітко висловлює власну точку зору, оцінює альтернативні пропозиції, робить припущення та відповідно реагує на припущення співрозмовника. [12 ІНО 2.1.1-2]</p>

	<p>Ідентифікує із докладанням незначних зусиль більшість сказаного співрозмовниками під час розмови, але може мати певні труднощі, якщо вступає в дискусію із кількома досвідченими користувачами виучуваної мови, які жодним чином не пристосовують своє мовлення до потреб співрозмовника. [12 ІНО 2.1.1-3]</p> <p>Висловлює та обстоює власну думку під час дискусії, надаючи відповідні пояснення, коментарі, наводячи аргументи. [12 ІНО 2.1.1-4]</p> <p>Співпрацює з іншими особами під час виконання простих завдань за умови, що інші учасники говорять у повільному темпі і за потреби можуть надати допомогу. [12 ІНО 2.1.1-5]</p>
<p>Цілеспрямовано співпрацює із співрозмовником, наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду. [12 ІНО 2.1.2]</p>	<p>Розуміє детальні інструкції та діє відповідно до них. [12 ІНО 2.1.2-1]</p>
	<p>Допомагає у процесі роботи, запрошуючи інших приєднатися, висловити власну думку тощо. [12 ІНО 2.1.2-2]</p>
	<p>Докладно описує проблему чи ситуацію, розмірковуючи про причини та наслідки, беручи до уваги переваги та недоліки різних підходів. [12 ІНО 2.1.2-3]</p>
	<p>Співпрацює під час виконання простих практичних завдань, запитуючи думку інших осіб, надаючи пропозиції та розуміючи відповіді; час від часу може попросити повторити або переформулювати повідомлення. [12 ІНО 2.1.2-4]</p>
<p>Взаємодіє усно досить вільно і спонтанно з метою отримання товарів і послуг. [12 ІНО 2.1.3]</p>	<p>Повідомляє про власні вимоги і ставить детальні запитання щодо комплексних послуг, наприклад, угоди про оренду. [12 ІНО 2.1.3-1]</p>
	<p>Пояснює проблему, яка виникла під час отримання товарів та послуг, і розв'язує завдання, які виникають. [12 ІНО 2.1.3-2]</p>

	Обмінюється інформацією на теми, пов'язані із повсякденним життям, що уможливорює безпроблемну регулярну взаємодію і тривалі взаємини з досвідченими користувачами мови, що вивчає. [12 ІНО 2.1.4]	Достовірно передає детальну інформацію на теми, пов'язані із повсякденним життям. [12 ІНО 2.1.4-1]
		Обмінюється інформацією із досвідченими користувачами мови, що вивчає, спілкуючись в умовах, наближених до природних. [12 ІНО 2.1.4-2]
		Сприяє міжкультурній взаємодії за допомогою простих слів і фраз, щоб попросити співрозмовника (співрозмовників) пояснити окремі ідеї та отримати роз'яснення щодо висловленої думки, використовуючи власний мовленнєвий досвід (наприклад, щоб висловити згоду, запрошення, подяку). [12 ІНО 2.1.4-3]
		Розпізнає ситуації, коли співрозмовник (співрозмовники) не погоджується (погоджуються) або виникають труднощі під час взаємодії, та спрощує мовлення для порозуміння та згоди. [12 ІНО 2.1.4-4]
Здійснює письмову взаємодію [ІНО 2.2]	Взаємодіє письмово, повідомляє новини та висловлює власну думку в особистих листах. [12 ІНО 2.2.1]	Пише листи, передаючи відтінки емоцій і наголошуючи на особистій значущості подій і досвіду, коментує новини та думки, висловлені співрозмовником. [12 ІНО 2.2.1-1]
		Правильно оформлює особисті та ділові традиційні й електронні листи відповідно до контексту. [12 ІНО 2.2.1-2]
		Отримує паперовий чи електронний лист із необхідною інформацією, опрацьовує її та надсилає іншим людям. [12 ІНО 2.2.1-3]
	Взаємодіє через написання складних записок та особистих/ділових повідомлень. [12 ІНО 2.2.2]	Приймає та реагує на складні особисті/ділові повідомлення, просить роз'яснення чи уточнення. [12 ІНО 2.2.2-1]
Здійснює онлайн-взаємодію [ІНО 2.3]	Здійснює активну онлайн-взаємодію у формі розмови та дискусії. [12 ІНО 2.3.1]	Бере активну участь в онлайн-дискусіях, висловлюючи власну точку зору та реагуючи на точку зору співрозмовників щодо тем, які викликають певний інтерес, за умови, що співрозмовники уникають нестандартних і складних формулювань і дають час на написання відповіді. [12 ІНО 2.3.1-1]

		Розпізнає непорозуміння та розбіжності в думках, що виникають під час онлайн-взаємодії, і може впоратися із ними, якщо співрозмовник прагне до співпраці. [12 ІНО 2.3.1-2]
	Цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя та спільної роботи групи над проектом. [12 ІНО 2.3.2]	Працює онлайн спільно з іншими членами групи над проектом. [12 ІНО 2.3.2-1]
		Дає/отримує інструкції та відповідно реагує на них. [12 ІНО 2.3.2-2]
		Обґрунтовує пропозиції та просить роз'яснення для виконання спільних завдань. [12 ІНО 2.3.2-3]
Використовує ефективні стратегії здійснення взаємодії (в усній і письмовій формі та онлайн) [ІНО 2.4]	Ініціює, підтримує та закінчує розмову і дискусію, використовуючи різні стратегії. [12 ІНО 2.4.1]	Вступає належним чином у дискусію, використовуючи відповідні мовні та мовленнєві засоби. [12 ІНО 2.4.1-1]
		Використовує фрази типу «На це важко відповісти», «Мені варто над цим подумати» тощо, щоб вигадати час і сформулювати відповідь на висловлену репліку. [12 ІНО 2.4.1-2]
	Узагальнює та оцінює основні моменти дискусії під час виконання спільного завдання. [12 ІНО 2.4.2]	Надає зворотний зв'язок щодо висловлювань і висновків, а також доповнює їх і підтримує дискусію. [12 ІНО 2.4.2-1]
		Узагальнює та оцінює основні моменти дискусії з питань, що стосуються діяльності та сфери власних інтересів. [12 ІНО 2.4.2-2]
	Просить уточнити, роз'яснити деталі отриманої інформації за допомогою додаткових запитань. [12 ІНО 2.4.3]	Формулює додаткові запитання, щоб перевірити, чи правильно розуміє те, що мав намір висловити мовець, і отримати пояснення в разі неоднозначності висловленого. [12 ІНО 2.4.3-1]
		Просить пояснень або роз'яснень під час неформальної бесіди, щоб переконатися, що розуміє складні абстрактні ідеї. [12 ІНО 2.4.3-2]
Повторює основну думку простого повідомлення на повсякденну тему, використовуючи різні формулювання, щоб допомогти співрозмовнику зрозуміти сказане. [12 ІНО 2.4.3-3]		

3.3. Спосіб спілкування – Продукування **Надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою [ІНО 3]**

Продукування передбачає усні та письмові активності. Продуктивні

активності виконують важливу функцію в багатьох академічних і професійних сферах (наприклад, усні презентації, письмові дослідження та звіти) та мають надзвичайну соціальну цінність. Особливого значення набуває лінгвістична якість писемного твору, а також плавність і чіткість висловлювання в реальному часі, особливо під час звернення до публіки.

Усне продукування. Для усного продукування характерними є такі уміння: тривала промова – опис власного досвіду, надання інформації, обґрунтування власної думки (наприклад, під час дебатів); публічні оголошення; звернення до публіки.

Письмове продукування. Складниками письмового продукування є творче письмо та доповіді й нариси.

Загальні результати	Конкретні результати	
Комунікативні мовленнєві активності	Комунікативні мовленнєві вміння	Дескриптори комунікативних мовленнєвих умінь наприкінці 12-го класу (рівень B2)
Усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позицію (усне продукування) [ІНО 3.1]	Чітко й докладно описує та презентує широкий спектр тем, що належать до сфери власних інтересів, наводячи додаткові аргументи та відповідні приклади. [12 ІНО 3.1.1]	Чітко, докладно описує широке коло питань, пов'язаних із сферою інтересів. [12 ІНО 3.1.1-1]
		Докладно описує значущість для себе певних подій та досвіду. [12 ІНО 3.1.1-2]
		Описує прості візуальні матеріали на знайомі теми (наприклад, карта погоди, базова блок-схема) іншою мовою, хоча може робити паузи та переформулювання. [12 ІНО 3.1.1-3]
		Передає головну думку, що міститься в чітко структурованих, коротких, простих текстах іншою мовою, доповнюючи своє мовлення мімікою, жестами, малюнками тощо. [12 ІНО 3.1.1-4]
		Повідомляє факти, висловлені у телевізійних або радіоновинах іншою мовою (наприклад, про події, спорт, нещасні випадки тощо), за умови, що тема знайома, а мовлення чітке та відбувається в повільному темпі. [12 ІНО 3.1.1-5]
		Передає через прості речення інформацію, що висловлена в чітко структурованих, коротких простих текстах, які містять ілюстрації або таблиці. [12 ІНО 3.1.1-6]
		Підсумовує головне із простих коротких інформаційних текстів іншою мовою на знайомі теми. [12 ІНО 3.1.1-7]

	Надає інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу, наводячи додаткові аргументи та відповідні приклади. [12 ІНО 3.1.2]	Достовірно передає детальну інформацію під час тривалого монологу. [12 ІНО 3.1.2-1]
		Чітко й докладно описує порядок дій, які необхідно виконати. [12 ІНО 3.1.2-2]
		Передає з однієї мови іншою мовою конкретну інформацію, що міститься в коротких простих текстах, написах і повідомленнях на знайомі теми. [12 ІНО 3.1.2-3]
		Висловлює власну думку щодо змісту твору (зокрема літературного), повідомляючи про свої почуття та ідеї простою мовою. [12 ІНО 3.1.2-4]
	Обґрунтовує власну думку, наводить додаткові аргументи та відповідні приклади під час тривалого монологу. [12 ІНО 3.1.3]	Чітко й докладно аргументує власну думку, підкріплюючи її додатковими деталями та доречними прикладами. [12 ІНО 3.1.3-1]
		Вибудовує послідовність логічних аргументів. [12 ІНО 3.1.3-2]
		Пояснює певні погляди щодо актуальних питань, представляючи переваги та недоліки різних варіантів. [12 ІНО 3.1.3-3]
	Виступає перед аудиторією із підготовленою промовою, пояснюючи переваги та недоліки різних точок зору. [12 ІНО 3.1.4]	Робить чітку підготовлену презентацію, наводячи аргументи за та проти певного погляду, пояснюючи переваги та недоліки різних варіантів. [12 ІНО 3.1.4-1]
		Формулює відповідь досить упевнено та спонтанно на ряд уточнювальних запитань. [12 ІНО 3.1.4-2]
Висловлює свої думки, почуття, ставлення та позицію в письмовій формі (писемне продукування) [ІНО 3.2]	Пише чіткі детальні тексти на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з ряду джерел. [12 ІНО 3.2.1]	Пише чіткі, детальні описи на різноманітні теми, пов'язані зі сферою власних інтересів. [12 ІНО 3.2.1-1]
		Пише відгук на фільм, книгу або виставу. [12 ІНО 3.2.1-2]

	Пише доповіді або есе на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з ряду джерел. [12 ІНО 3.2.2]	Пише есе або доповідь, де наводить аргументи за чи проти певного погляду, пояснює переваги та недоліки різних варіантів. [12 ІНО 3.2.2-1]
		Синтезує інформацію та аргументи з низки джерел. [12 ІНО 3.2.2-2]
Використовує ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі [ІНО 3.3]	Складає план усного або письмового висловлювання, враховуючи досвід і вплив повідомлення на співрозмовника. [12 ІНО 3.3.1]	Готуючись до потенційно складної або незручної ситуації, планує, що сказати у разі різної реакції співрозмовника, і роздумує над тим, який вираз буде доречним. [12 ІНО 3.3.1-1]
		Планує зміст майбутньої розмови та добирає мовленнєві засоби, які можна використати, із урахуванням потреб співрозмовника. [12 ІНО 3.3.1-2]
		Робить прості нотатки під час презентації/демонстрації, якщо тема знайома, передбачувана. [12 ІНО 3.3.1-3]
		Визначає і позначає (наприклад, підкреслює, виділяє) ключові речення в короткому повідомленні на повсякденні теми. [12 ІНО 3.3.1-4]
	Підтримує розмову, використовуючи власний мовленнєвий досвід та уникаючи складних мовних конструкцій. [12 ІНО 3.3.2]	Використовує перефразування для заповнення прогалін у словниковому запасі та структурі висловлювання в усній та письмовій формі. [12 ІНО 3.3.2-1]
		Розв'язує більшість проблем у спілкуванні, використовуючи власний мовленнєвий досвід або уникаючи складних мовних конструкцій. [12 ІНО 3.3.2-2]
Зауважує, виправляє власні мовні помилки та уникає повторення їх у майбутньому. [12 ІНО 3.3.3]		Самостійно виправляє власні випадкові або несистемні помилки та дрібні недоліки в структурі висловлювання в усній і письмовій формі. [12 ІНО 3.3.3-1]
		Помічає та виправляє неточності і помилки, якщо вони спричиняють нерозуміння висловлювання в усній і письмовій формі. [12 ІНО 3.3.3-2]
		Відстежує помилки, які вживаються найчастіше, та виправляє їх. [12 ІНО 3.3.3-3]

3.4. Очікувана мовна компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2)

Мовний діапазон	
Загальний	Чітко висловлюється без особливих ознак необхідності обмежувати те, що потрібно сказати.
	Має достатній мовний діапазон для того, щоб чітко щось описувати, висловлювати власні погляди й аргументувати їх без особливо помітного добору слів; використовує складні мовні конструкції.
Лексичний	Має хороший словниковий запас для власної сфери діяльності та для більшості загальних тем.
	Варіює формулювання, щоб уникати частих повторень, але лексичні прогалини все ще спричиняють паузи та зайву багатослівність.
	Доволі регулярно вживає слова у правильних словосполученнях у більшості контекстів.
	Розуміє та використовує спеціальну лексику з власної сфери діяльності, втім виявляє труднощі з термінологією, що виходить за її межі.
Граматичний	Має хороший граматичний діапазон; випадкові недоречності або несистематичні помилки та незначні недоліки в структурі речень все ще зрідка трапляються, але, зазвичай, вони можуть бути виправлені пізніше.
	Демонструє відносно високий рівень граматичного контролю. Не припускається помилок, які призводять до непорозумінь.
	Добре володіє простими мовними структурами та деякими складними граматичними конструкціями, хоча часто вживає останні з деякими неточностями.
Фонологічний	Загалом використовує належну інтонацію, правильно ставить наголос і чітко артикулює звуки. На якість вимови впливають інші мови, якими він/вона спілкується, проте це не заважає розумінню.
Орфографічний	Пише чіткі, зрозумілі, зв'язні тексти, дотримуючись стандартного макета і правил абзаців.
	Правопис і пунктуація доволі точні, але можуть мати ознаки впливу рідної мови.

3.5. Соціолінгвістична компетенція наприкінці 12-го класу (рівень B2)

Соціолінгвістична відповідність
Докладаючи певних зусиль, долучається до групової розмови, хоч мовлення може бути швидким і неформальним.
Розпізнає та інтерпретує соціокультурні/соціолінгвістичні маркери та свідомо змінює власні мовні форми вираження, щоб висловлюватися відповідно до ситуації.
Висловлюється впевнено, чітко та ввічливо в офіційному чи неофіційному стилі відповідно до ситуації та зрозуміло для осіб, з якими спілкується.
Коригує власне мовлення, щоб відобразити певну різницю між офіційним та неофіційним стилями, але не завжди робить це належним чином.
Підтримує взаємини з досвідченими користувачами виучуваної мови, не викликаючи мимоволі сміху чи роздратування та не вимагаючи від співрозмовників поводитися інакше, ніж вони це роблять з іншими досвідченими користувачами.
Належним чином висловлює власні думки у різних ситуаціях, уникаючи грубих помилок у мовленні.

4. Загальні характеристики ситуативного спілкування

4.1. Тематика ситуативного спілкування

Програма пропонує теми та контекст для моделювання комунікативних ситуацій. Програма є рамковою, а отже, вона не обмежує діяльність педагогічних працівників у розподілі тем між класами, а також у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатися інтегровано. Країнознавча тематика є наскрізною, тому до кожної теми, де це доречно, додаються активності та інформація, пов'язані з країнами виучуваної мови. Кількість годин на опрацювання тієї чи іншої теми визначають учителі відповідно до потреб та інтересів здобувачів освіти

Тема	Контекст для моделювання комунікативної ситуації
Людські взаємини	<ul style="list-style-type: none"> • Налагодження взаємин у новому колективі • Підтримка гармонійних взаємин – взаємодопомога, толерантність, гуманність, норми поведінки та спілкування • Уникнення конфліктів. Розв'язання конфліктів, якщо вони виникли • Благодійність в усіх її проявах
Здоровий та гармонійний спосіб життя	<ul style="list-style-type: none"> • Роль спорту в житті суспільства та людини • Види занять відповідно до принципів здорового способу життя • Спортивні події/змагання • Найпопулярніші та унікальні види дозвілля • Шкідливі звички – уникати чи боротися
Збалансоване харчування	<ul style="list-style-type: none"> • Шкільне харчування – за та проти • Заклади швидкого харчування – користь та шкода • Національні страви-символи України • Традиційні страви країн виучуваної мови • Популяризація української національної кухні
Питання довкілля/захисту тварин	<ul style="list-style-type: none"> • Види та причини екологічних проблем у різних країнах світу, зокрема у країнах виучуваної мови • Внесок молоді у захист довкілля/тварин • Вплив погоди на здоров'я та настрій
Освіта для майбутнього	<ul style="list-style-type: none"> • Власна освітня траєкторія • Освіта в Україні та за кордоном, освітні програми • Вступна кампанія – умови, порядок, документація • Віддалене та очне навчання – переваги та виклики
Професійна траєкторія	<ul style="list-style-type: none"> • Власна професійна траєкторія • Професії престижні, затребувані, бажані • Професії майбутнього • Ринок праці в Україні та за кордоном

Ділове спілкування	<ul style="list-style-type: none"> • Етикет ділового спілкування • Ділове листування • Телефонні розмови • Перемовини • Ділові зустрічі
Сучасні технології в житті людини	<ul style="list-style-type: none"> • Захист особистих даних • Мережевий етикет, запобігання кібербулінгу • Розважливе користування сучасними технологіями, наприклад, смартфоном • Вплив науково-технічного прогресу на життя людини та довкілля • Переваги та ризики використання штучного інтелекту
Мистецтво слова, образів та звуків	<ul style="list-style-type: none"> • Читання для кращого розуміння світу та підвищення творчого потенціалу • Пізнання рідного краю та країн виучуваної мови через книги • Образотворче мистецтво – цілісний вплив на особистість • Найпопулярніші та улюблені види мистецтва, відомі/видатні українські та зарубіжні митці • Новітні мистецькі локації
Україна у світі	<ul style="list-style-type: none"> • Громадянськість і громадянська позиція. Українськість • Демократичні цінності • Взаємодія молоді України з молоддю інших країн, зокрема країн виучуваної мови. Спільні інтереси, цінності та сфери впливу • Україна та міжнародні організації: ООН, НАТО, ЄС, Рада Європи та інші • Україна туристична. Україна очима іноземних туристів

4.2. Мовленнєві функції

Мовленнєві функції пояснюють намір мовлення. Вони реалізуються у ситуаціях в межах тематики ситуативного спілкування. Характерними для старшої профільної школи є такі функції:

- описувати життєві події, проблеми, власні досягнення, аналізувати їхні причини та наслідки
- описувати події в їхній логічній послідовності, висловлюючи власне ставлення
- висловлювати власні припущення, прогнозувати ймовірність подій і наслідків
- висловлювати й аргументувати власні погляди

- висловлювати емоційне ставлення до ситуації або предмета обговорення
- порівнювати (звичаї, традиції, стилі життя тощо)
- обговорювати перспективи
- давати поради, реагувати на поради інших
- вступати в обговорення, привертаючи увагу співрозмовника
- підтримувати дискусію, розгортаючи її зміст, уточнюючи, вносячи корективи у висловлювання співрозмовників або змінюючи тему розмови
- висловлювати побажання
- демонструвати зацікавленість у предметі розмови
- підбивати підсумки обговорення
- завершувати розмову.

4.3. Орієнтовний мовний інвентар – лексика (рівень B2)

Лексичний матеріал добирається відповідно до тематики ситуативного спілкування, контексту, рівня опанування мови, що досягається, та в обсязі, достатньому для реалізації комунікативних намірів здобувачів освіти.

4.4. Орієнтовний мовний інвентар – граматики (рівень B2)

Мовний інвентар (граматика) є орієнтовним і добирається відповідно до контексту (комунікативної ситуації), потреб здобувачів освіти та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі граматичні теми.

4.4.1. Англійська мова

Категорія	Структура
Adjective	<ul style="list-style-type: none"> • adjectives formed with suffixes/prefixes (overview) • compound adjectives • present/past participles as adjectives
Adverb	<ul style="list-style-type: none"> • common linking words for chronological sequence • advanced adverbials of time: beforehand, afterwards
Clause	<ul style="list-style-type: none"> • Past Perfect with adverbial clauses of time • so ... that for results and consequences • declarative sentence + so/therefore + declarative sentence • defining vs. non-defining relative clauses • overview of relative pronouns • first, second and third conditionals • reported speech with changed tenses • reporting verbs + that + complement clause
Determiner	<ul style="list-style-type: none"> • overview of all quantifiers with countable/uncountable nouns
Modality	<ul style="list-style-type: none"> • use(d) to/would + infinitive for past routines and habits • modals + passive
Phrasal Verb	<ul style="list-style-type: none"> • phrasal and prepositional verbs: position of indirect object

Phrase	<ul style="list-style-type: none"> verbs taking gerund
Preposition	<ul style="list-style-type: none"> prepositions of reason and purpose: due to, owing to, so, because prepositions in time phrases, e.g.: before, for, since, till, until, by
Verb	<ul style="list-style-type: none"> Past Perfect Continuous Future Continuous Future Perfect Going to / will for predictions verb + 'ing' vs. + 'to' infinitive question tags (positive/negative, all tenses) prepositional vs. phrasal verbs (separable/inseparable) overview of all tense forms (active/passive)

4.4.2. Іспанська мова

Категорія	Структура
Adjetivo	<ul style="list-style-type: none"> El uso de los verbos ser y estar con adjetivos De valoración y cantidad (tan, tanto)
Artículo	<ul style="list-style-type: none"> El neutro "lo" y su uso
Adverbio	<ul style="list-style-type: none"> De valoración y cantidad (tan, tanto), de duda Locuciones adverbiales de tiempo y de modo
Construcciones sintácticas fundamentales	<ul style="list-style-type: none"> Las oraciones causales, consecutivas, finales, concesivas Las oraciones relativas Las oraciones subordinadas condicionales del II tipo
Perífrasis verbales	<ul style="list-style-type: none"> Permanecer+Gerundio, acabar (tener)+Gerundio, venir+Gerundio, quedarse+Gerundio, llevar+Gerundio
Preposición	<ul style="list-style-type: none"> A, hacia, hasta
Pronombre	<ul style="list-style-type: none"> Los impersonales (algo, alguien, quienquiera, cualquiera, alguno) Los reflexivos
Verbo	<ul style="list-style-type: none"> Los verbos semicopulativos de cambio (ponerse, hacerse, volverse, quedarse) Presente de Subjuntivo (verbos irregulares) El Modo Subjuntivo en las oraciones simples (con ojalá) La concordancia de los tiempos en Modo Indicativo El Condicional Simple. El complemento directo e indirecto. Pretérito Imperfecto de Subjuntivo y su uso

4.4.3. Німецька мова

Категорія	Структура
Adjektiv	<ul style="list-style-type: none"> Adjektive auf -a, -er, -el Systematisierung
Pronomen	<ul style="list-style-type: none"> Demonstrativpronomen solcher, jener, derjenige

Satz	<ul style="list-style-type: none"> • Bedingungssätze mit wenn • Satzreihe mit entweder ... oder, nicht ... sondern • Sätze mit haben/sein+zu+Infinitiv • Kausalsätze mit ob • Konzessivsätze mit obwohl, deswegen, trotzdem • Temporalsätze mit seit
Verb	<ul style="list-style-type: none"> • Das Verb lassen • Partizip I • Plusquamperfekt (im Satzgefüge) • Modalverbe im Perfekt und Plusquamperfekt Aktiv • Indirekte Rede mit Modalverben • Infinitiv Passiv • Passiv mit Modalverben • Konjunktiv I (indirekte Rede)

4.4.4. Французька мова

Категорія	Структура
Adjectif	<ul style="list-style-type: none"> • Les adjectifs accompagnés de prépositions
Phrase	<ul style="list-style-type: none"> • Le discours rapporté au présent et au passé • Les relations logiques : la cause, la conséquence, le but, l'opposition et la concession • Le mise en relief
Préposition	<ul style="list-style-type: none"> • Les prépositions de temps et de lieu
Pronom	<ul style="list-style-type: none"> • Les pronoms possessifs • Les pronoms relatifs simples • Les pronoms en et y • Les pronoms compléments en et y (verbes à prépositions) • Les pronoms relatifs composés • Les doubles pronoms
Verbe	<ul style="list-style-type: none"> • Le futur simple • L'imparfait opposé au passé composé • Le plus-que-parfait • La concordance des temps • Le subjonctif présent • Le conditionnel présent • La négation sans + infinitif • La double négation • Les formes impersonnelles • Le participe passé • Le passif • L'infinitif passé • Les verbes accompagnés de prépositions

5. Орієнтовний порядок планування навчання

Законодавство у сфері освіти надає педагогічним працівникам академічну свободу, зокрема й у плануванні освітнього процесу. Автономія вчителів ґрунтується на вільному виборі форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі. Під час календарно-тематичного та поурочного планування вчителі самостійно вибудовують послідовність досягнення очікуваних результатів навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі.

Пропонований порядок є орієнтовним і помічним у плануванні. Він не обмежує академічну свободу педагогічних працівників.

- Виберіть тему ситуативного спілкування – Розділ 4.1.
- Визначте контекст у межах теми та змодельуйте комунікативну ситуацію – Розділ 4.1.
- Опишіть комунікативні мовленнєві уміння відповідно до конкретних очікуваних результатів програми – Розділи 3.1. – 3.3.
- З'ясуйте, які наскрізні вміння розвиватимуться засобами теми – Розділ 2.
- Окресліть результати учіння (комунікативні мовленнєві уміння + наскрізні вміння) наприкінці опрацювання теми.
- Доберіть стратегії та способи формувального та підсумкового оцінювання.
- Уточніть, які мовленнєві функції реалізовуватимуться у ситуації – Розділ 4.2.
- Спрогнозуйте відповідний мовний матеріал – Розділи 4.3., 4.4.

6. Прикінцеві зауваги

Модельна навчальна програма «Іноземна мова 10-12 класи» (основний рівень) для закладів профільної середньої освіти забезпечує умови для формування ключових компетентностей здобувачів освіти, зокрема й наскрізних умінь; розвитку комунікативних мовленнєвих умінь; набуття власної мовної самостійності задля ефективного спілкування в сучасному глобалізованому світі.

Важливим результатом успішного виконання Програми є не лише опанування мови на певному рівні, але й уміння використовувати мову в різних професійних контекстах, підвищення конкурентоспроможності здобувачів освіти на глобальному ринку праці та у міжкультурному спілкуванні, розуміння культурних особливостей країн виучуваної мови.

Запорукою успіху будуть сучасні підходи до навчання, а саме: компетентнісний, контекстний, особистісно-зорієнтований, діяльнісний, рефлексивний, інтерактивний, спрямований на виконання автентичних завдань.

7. Список використаних джерел

1 Державний стандарт профільної середньої освіти : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. / Кабінет Міністрів України. – 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724>.

2 Типова освітня програма для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням : затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 р. № 765. / Міністерство освіти і науки України. – 2025.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-10-12-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-iaki-zabezpechuiut-zdobuttia-profilnoi-serednoi-osvity-za-akademichnym-spryamuvanniam>

3 Council of Europe (2020) Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume. Council of Europe Publishing, Strasbourg. [online] Available from: www.coe.int/lang-cefr. Accessed 11 May 2025.